

ПРЕДСТАВНИК У.Н.Р.
ПРИ ЛІЗІ НАЦІЙ.

Praga, 8 листопада 1920 року.

Пане Міністре,

За кілька день, коли тільки одержу гроші, я маю виїхати до Женеви щоб поспіти за з'їзд Ліги Націй, який має розпочатися 15 ц.м. Поки що чекаю повноважень, але вони не надходять. Через це я вирішив в порозумінню з п. Славінським та п. Васильком взяти посвідчення від нашої чеської Місії, яке має бути підтверженим Швейцарською, що я є призначений Представником України перед Лігою Націй. Це посвідчення часом може замінити мені справжні папери.

З розмови з послом Васильком при його переїзді через Прагу я вияснив, що я далеко не буду мати потрібних мені технічних засобів для виконання дуже відповідальної моєї місії. Я сподівався, що секретарят, який проектував п. Міністр Василько в своєму листі від 3/X 1920, вже є організований. Але на жаль виявилось, що Міністерство залешило цей лист без відповіді і секретаріату ніякого не має. Між тим після скорочення в Бернській Місії навряд чи знайдеться досить людей, щоб мені допомогти. До того ж Місія знаходиться в Берні, а Ліга Націй в Женеві; для урядовців переїзд до Женеви є ^{р12}занадто коштовна і при зменшеній платні майже виключена річ. Таким чином в той час, коли на мирову конференцію в 1919 році наш Уряд вислав 70 чоловік, тепер мене висилають одного. Все це до неможливості ускладнює мою майбутню працю і звичайно мусить відбитися на її результатах... У мене не буде ні одного чоловіка, який розуміє по англійському /я сам не розумію теж/, між тим ця мова буде відігравати чи не більшу роль як французька.

84 3152
1920 - 11 - 27 92

17/11 1920
223

Кілецько
Віслюк

Комісар з
мій попередній
Келамові

на багн сили яка мог-

№ 5. 93
Треба пам'ятати, що зїзд не може бути довгим і що під цей час праця му-
сить бути дуже напружена і енергійна. Треба приїхати вже з готовими ма-
теріялами і докладом, на що теж потрібен час. На щастя дякуючи енергії
п. Василька де який дуже цінний матеріал все ж знайшовся і його я вико-
ристую в своїй праці.

Перед своїм виїздом з Праги я вирішив побачитися з чеськими деле-
гатами до Ліги Націй /Міністр Зак. Справ Бенеш, посол в Парижі Опуски та
Швейцарський посол Душек/. Для цього я вирішив звернутися до Президента
Масарика з проханням прийняти мене цілком приватно, на підставі наших дав-
них Київських відношень. Сьогодні Президент мене прийняв. Зустріч була пер-
сонально дуже тепла, але вияснилося також, наскільки п. Президент відбиває
активну політику, що відношення до України знов не є зле. Головне ж п. Пре-
зидент розуміє сучасне становище на Україні. В справі большевиків він
думає, що для нас порозуміння з ними є не можливе, що на Україні большевизм
є явище чужеродне і що самий режим на Україні через це саме є гірший
ніж у самій Росії. Що ж до останньої то його дуже цікавить справа про
коаліцію большевиків з другими групами. Він в це і досі вірить. Настроений
проти інтервенції, проти політики підтримування "авантюриків" як Денікіна,
Колчак і Врангель. - Я почав свою розмову саме з характеристики большевист-
ського режиму на Україні і підкреслив, що єдиним позитивним фактом є те,
що Український народ ясно зрозумів хто є його ворог, що національна сві-
домість, самодіяльність високо піднялися в гору і що в цьому ми бачимо
залог нашого майбутнього. Що до большевиків то я вияснював, що ми ніколи
не збиралися іти на Москву нищити Совіти і т.д., а що вся війна завжди
носила характер оборончий. Цілком в унісон мені п. Масарік додав: "вони
приходять за хлібом і тому Україна для їх так потрібна". Далі я характери-
зував большевизм, як організовану анархію, організоване грабіжництво і сво-
вільство, що знищення цього "Ладу" буде великим щастям і для нас і для
самої Росії. - "Але тоді почнеться страшенний хаос, я не бачу сили, яка мог-
ла б замінити в Росії большевицьку владу" сказав п. Масарік. На це я
відповів, що такої сили дійсно і я не бачу, але хаосу я не боюся, бо це буде
анархія неорганізована, а з нею люде знайдуть засоби боротись. Серед хаосу

94

легше виявляться здорові сили, ніж при пануванні дикої більшовитської сили. Про чисто російську справу, про можливість коаліції я не хотів багато говорити, але сказав всеж що я в це зовсім не вірю і вважаю таку коаліцію не можливою. Масарік послався на промову Леніна де він кличе до коаліції, "я дуже не співчуваю більшовикам, але з такою заявою можна погодитися". На це я погадав, що у більшовиків є завжди добрі слова пра "для людей" і інші для практичного вжитку, при цьому послався на слова Винниченка, про якого взагалі була мова. Далі я сказав, що ми безпе- речно здобудемо свою державність, але нам потрібна допомога заходу. Цієї допомоги ми досі не знаходимо. На це п. Масарік сказав, що йому здається, начеб то справа починає мінятися, в Англії і у Франції і при тому на нашу користь. На кінець я торкнувся болючої для чесько-украї- ських відношень справи: польсько-українського союзу. Я вияснив чому саме цей союз був необхідним і неминучим. Опозиції я не зустрів, навпаки п. Масарік сказав, що "ми також хочимо полагодити відношення з Поляка- ми".

Де яких цікавих моментів на жаль все ж передати в листі трудно. На прикінці я сказав, що хотів би бачитися з міністром Бенешом і п. Маса- рік обіцяв мені допомогти в цьому.

Вертаючи до Ліги Націй, мушу сказати, що, крім нот і переписки, яку мав Марголін по моїм відношенням, др. А. Галіп також мав розмову з Буржуа, делегатом Франції і головою Ліги. Кажуть, що сам він має робити реферат в Українській справі, наскільки це так, маю перевірити на місці.

Ще кілька слів про матеріяльну справу: коли я одержу дійсно тільки 15.000 н.м., себ то 1150 ф на дорогу і на перебування, то я навряд чи що зможу зробити, навряд, чи зможу навіть залешитися більше десяти день, а то і тижня. Через це я дуже прошу подумати про це і надіслати мені принаймні 3.000 шв.ф. - на ці гроші я знайду все ж ті мінімальні технічні засоби і зможу навіть оплатити де яких співробітників.

Прийміть, Пане Міністре, запевнення в цілковитій пошані і відданости

О. Шульман